

POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Jerzy Grubba

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2025 r. na posiedzeniu bez udziału stron

sprawy A.S. oskarżonego o czyn z art. 245 k.k.,

skargi Prokuratora Okręgowego w Warszawie na wyrok Sądu Okręgowego w

Warszawie z dnia 7 listopada 2024 r., sygn. akt IX Ka 864/24, uchylający wyrok

Sądu Rejonowego w Piasecznie z dnia 25 stycznia 2023 r., sygn. akt II K 1125/21 -

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 *in principio* k.p.k.

p o s t a n o w i ł

**oddalić skargę, a kosztami sądowymi postępowania
skargowego obciążyć Skarb Państwa.**

Małgorzata Gierszon Andrzej Stępka Jerzy Grubba

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Piasecznie wyrokiem z dnia 25 stycznia 2023 r., sygn. akt II K 1125/21, uznał A.S. za winnego przestępstwa z art. 245 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. dokonanego w okresie od stycznia 2012 r. do 2 stycznia 2013 r., popełnionego na szkodę J.S., za co wymierzył oskarżonemu (w zw. z art. 37a § 1 k.k.) oznaczoną karę grzywny oraz orzekł wobec oskarżonego na podstawie art. 46 § 2 k.k. na rzecz pokrzywdzonego nawiązkę w wysokości 500 zł.

W wyniku rozpoznania apelacji osobistej oskarżonego wniesionej od całości powyższego wyroku, Sąd Okręgowy w Warszawie jako Sąd odwoławczy w ponownym postępowaniu apelacyjnym wywołanym orzeczeniem Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2024 r., sygn. II KS 24/24, wyrokiem z dnia 7 listopada 2024 r., sygn. akt IX Ka 864/24, uchylił zaskarżony wyrok Sądu I instancji i przekazał temu Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania.

Prokurator Okręgowy w Warszawie wniósł skargę w trybie art. 539a § 1 i 2 k.p.k. od powyższego wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 7 listopada 2024 r. i na podstawie art. 539a § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 425 § 3 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k. zakarzył to orzeczenie w całości na niekorzyść oskarżonego A.S. Na zasadzie art. 539a § 3 k.p.k. oraz art. 526 § 1 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k. zarzucił naruszenie art. 437 § 2 zd. drugie *in fine* k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Piasecznie z dnia 25 stycznia 2023 r., sygn. akt II K 1125/23, wobec A.S. i przekazanie sprawy temu Sądowi w całości do ponownego rozpoznania na skutek błędnego uznania, że w sprawie zaszła określona we wskazanym przepisie podstawa do takiego rozstrzygnięcia w postaci konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości.

W oparciu o powyższy zarzut, na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga wniesiona przez prokuratora okazała się niezasadna.

Zgodnie z art. 539a § 1 i 3 k.p.k. skargę na wyrok sądu odwoławczego uchylający wyrok sądu I instancji i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania można wnieść, gdy wydanie na etapie postępowania apelacyjnego orzeczenia o charakterze kasatoryjnym naruszało art. 437 k.p.k. lub też, gdy przy wydaniu tego orzeczenia wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k. Z treści powyższych przepisów wynika, że rozpoznanie skargi musi ograniczać się do zbadania, czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k., albo czy sąd odwoławczy uchylił wyrok mimo braku formalnych przeszkód

określonych w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego oraz czy jest konieczne przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.). Przedmiotem kontroli w tym postępowaniu jest więc jedynie stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, sąd odwoławczy kierował się podstawami wydania wyroku kasatoryjnego wskazanymi w art. 539a § 3 k.p.k. oraz czy takie rozstrzygnięcie było w konkretnej sprawie konieczne.

Z treści uzasadnienia Sądu odwoławczego wynika, że Sąd ten uznał, iż w świetle poczynionych wyżej rozważań i stwierdzonych uchybień zaskarżone orzeczenie ostać się nie mogło. Proces nie miał bowiem przymiotu rzetelnego. Zdaniem tego Sądu, lektura akt prowadziła do jednoznacznej konkluzji, że toczący się przed Sądem Rejonowym proces nie spełniał wymogów rzetelności, a prawo do obrony oskarżonego zostało naruszone z tej przyczyny, iż oskarżonemu, który wystąpił o przyznanie mu obrońcy z urzędu, nie zostało prawidłowo doręczone postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 21 stycznia 2022 r. o nieuwzględnieniu tego wniosku (k. 449). W tej sytuacji nie miał on możliwości wykorzystania prawa do zaskarżenia tego postanowienia. Zgodnie z art. 81 § 1a k.p.k. na postanowienie o odmowie wyznaczenia obrońcy przysługuje oskarżonemu zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu. W realiach niniejszej sprawy Sąd odwoławczy uznał, że skoro omawiane postanowienie nie stało się prawomocne (zob. informacja na k. 607) należało przyjąć, że podsądnego pozbawiono tego uprawnienia, co podniósł skarżący w wywiedzionej apelacji. Mając to na uwadze Sąd odwoławczy uznał, że doszło do rażącej obrazu art. 78 k.p.k. i art. 81 § 1a k.p.k., a w konsekwencji także art. 6 k.p.k. W tej sytuacji jedynym właściwym rozstrzygnięciem następczym było uchylenie zaskarżonego wyroku i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Obecnie prokurator w skardze zarzuca, że Sąd nie podjął jakichkolwiek kroków zmierzających do wyegzekwowania skutecznego doręczenia oskarżonemu postanowienia z dnia 21 stycznia 2022 r., co zagwarantowałoby mu możliwość skorzystania z przysługującego mu prawa do zaskarżenia negatywnej dla niego decyzji, chociaż brak w postaci niedochowanie standardów wynikających z treści

art. 100 § 4 k.p.k. stał się widoczny co najmniej od rozprawy odwoławczej w dniu 15 października 2024 r.

Przypomnienia wymaga, że zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu skargi na wyrok sądu odwoławczego na podstawie art. 539a § 1 k.p.k. ogranicza się jedynie do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego. Sąd Najwyższy z uwagi na prawne uwarunkowania skargi z rozdziału 55a k.p.k. nie jest uprawniony do oceny prawidłowości kontroli odwoławczej, tak jak czyni to na potrzeby kasacji (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2025 r., I KS 38/24, LEX nr 3822445; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2025 r., II KS 50/24, LEX nr 3829578*). W niniejszej sprawie, nie ulegało wątpliwości, że doszło do potrzeby powtórzenia przewodu przed Sądem I instancji w całości. Jak wskazuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, o której mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zachodzi wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji (*por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, OSNKW 2019, z. 6, poz. 31; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 lutego 2025 r., IV KS 49/24, LEX nr 3831166; z dnia 10 marca 2022 r., III KS 5/22, LEX nr 3410160; z dnia 9 lutego 2021 r., V KS 2/21, Lex nr 3156170*).

Z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika przy tym, że skoro zgodnie z art. 81 § 1a k.p.k. na postanowienie o odmowie wyznaczenia obrońcy przysługuje oskarżonemu zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu, to nie rozpoznając wniosku i nie doręczając postanowienia o oddaleniu wniosku z pouczeniem o sposobie zaskarżenia, sąd uchybia wymienionemu przepisowi, pozbawiając oskarżonego możliwości złożenia środka odwoławczego. W sytuacji, w której sąd orzekający w sprawie przystąpił do jej rozpoznania bez wyczerpania

procedury związanej z rozpoznaniem wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu, prawo oskarżonego do korzystania z obrońcy z urzędu zostało naruszone już przez sposób procedowania, który z założenia powinien był prowadzić do definitywnego ustalenia, czy zaistniały przesłanki uwzględnienia wniosku określone w art. 78 k.p.k. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2018 r., III KK 448/17, LEX nr 2522964).

Należy podkreślić, że celem postępowania odwoławczego nie jest – nawet w wariantcie przewidzianym w art. 437 § 2 k.p.k. – zastępowanie postępowania przed sądem I instancji. Nie ma też możliwości konwalidowania braku możliwości wykonywania prawa do obrony na etapie postępowania sądowego przez oskarżonego na późniejszych etapach postępowania. Nie ma też możliwości doręczania przez Sąd odwoławczy decyzji procesowych odnoszących się do postępowania pierwszo-instancyjnego i realizujących pierwszo-instancyjne gwarancje procesowe. W konsekwencji, Sąd odwoławczy prawidłowo wykazał na tyle poważne braki i wady dotychczasowego postępowania, aby powodowały one konieczność powtórzenia czynności procesowych dokonanych w toku rozprawy przed Sądem I instancji.

W tej sytuacji **jasne jest, że konieczne było uchylenie wyroku Sądu I instancji**. Analiza niniejszej sprawy nie wykazała, by doszło do naruszenia przez Sąd odwoławczy art. 437 § 2 zd. drugie *in fine* k.p.k. – co jest jedyną płaszczyzną oceny dokonywanej w trybie przepisu art. 539a § 1 i 3 k.p.k.

Mając powyższe na względzie na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. orzeczono jak w części wstępnej postanowienia. Rozstrzygnięcie co do kosztów postępowania znajduje uzasadnienie w treści art. 539f k.p.k. w zw. z art. 527 § 1 k.p.k.

Małgorzata Gierszon Andrzej Stępka Jerzy Grubba

[WB]

[a.ł.]